

Nijaz Duraković (1949-2012)

Povodom smrti Nijaza Durakovića

Ožalošćena porodico Duraković, dame i gospodo, uvaženi članu Predsjedništva gospodine Izetbegoviću, cijenjeni rektore Čaklovića, poštovani gospodine Tihiću, kolegice i kolege,

Smrt našeg Nijaza Durakovića sviju nas je iznenadila, pogodila i uznemirila. Suočenje s ljudskom konačnošću, svakog puta, pa i ovoga, prilika je da se upitamo o svojoj dobroti. Nijazu Durakovću te dobrote prema ljudima i svijetu nije nedostajalo. Po moralnom i idejnom habitusu on je bio ljevičar, socijaldemokrat, humanist, Bosanac, bio je Bošnjak, hrabar i istinoljubiv čovjek. U svijetu u kome živimo Duraković se ponosio, i to s pravom, svojim demokratskim ubjeđenjima. Jer, bolje od mnogih je znao da se pomodno relativiziranje podjela na ljevicu i desnicu, tako prisutno u pojedinim dijelovima svijeta, ne može, niti treba, nekritički i slijepo ekstrapolirati na naše prilike. Bosanskohercegovačka i balkanska zbilja je još takva da je biti na ljevici stvar humanističkog etosa, izbora Istine, Jednakosti i Dobra kao načela gradnje svijeta, a ne pitanje partijsko-političkih svrstavanja. U ovom smislu Duraković je kao humanist i demokrat bio ljevičar.

Durakoviću je svijet bio nezamisliv bez Stoca, i ta zavičajna dimenzija bila je jako naglašena u njegovom životu. Naprosto mu je bilo drago što je iz Stoca. U svojim formativnim gimnazijskim godinama on je bio ponesen maštanjima o revolucionarnoj karijeri stolačkih mladića Asima Behmena i Mustafe Golubića, dvojice ljudi o kojima je mnogo znao i često pričao, i čiji

su likovi na njega ostavili jak dojam, ali je isto tako bio upoznat s političkom djelatnošću Šefkije Behmena, zamjenika Mehmeda Spahe i ministra svih međuratnih jugoslavenskih vlada. Kao stasao čovjek i odgovorna politička ličnost u bosanskohercegovačkim prilikama sedamdesetih i osamdesetih godina, naslanjao se na političku liniju Hamdije Pozderca, Branka Mikulića i Rodoljuba Čolakovića.

Duraković se rodio 1949. godine u Stocu te tu završio osnovno i gimnazijsko obrazovanje. Školske 1966/67 upisuje studij sociologije, koji završava 1971. godine. Već 1973. upisuje interdisciplinarni postdiplomski studij „Sociološki aspekti jugoslovenskoga društva“ te iz oblasti nacionalnog pitanja magistrira 1975. Na Fakultet političkih nauka u Sarajevu primljen je kao asistent na predmetima Međunarodni odnosi i Uporedni politički sistemi 1977. godine. Doktorsku disertaciju *Aktuelnost Lenjinove misli o nacionalnom pitanju* odbranio je 1979. godine, da bi sljedeće godine bio izabran u zvanje docenta na spomenutim predmetima. U zvanje vanrednog profesora biran je 1984. godine, a 1988. u zvanje redovnog profesora. Izvodio je nastavu, pored matičnog fakulteta, na Višoj upravnoj školi u Sarajevu, zatim na pravnim fakultetima u Sarajevu, Zenici i Tuzli. Jedan je od utemeljitelja postdiplomskog studija na Fakultetu političkih nauka Sarajevo a funkciju predsjednika Vijeća postdiplomskog studija obavljao je dvanaest godina. Za sve to vrijeme u funkciji mentora izveo je veliki broj magistanata i doktoranata. U periodu od 1979. do 1990. bio je angažiran u kao naučni saradnik u Institutu za proučavanje nacionalnih odnosa. Bio je glavni i odgovorni urednik časopisa *Opredjeljenja* te časopisa *Sveske*, a član redakcije *Lica*, *Pregleda*, *Pravne misli* i *Socijalizma*. Bio je rukovodilac više naučnoistraživačkih projekata od kojih treba istaći sljedeće: Zajedništvo i nacionalni odnosi u BiH, Migracije i nacionalni odnosi u BiH, Jevrejska kulturna baština u BiH, Jezik i kultura Roma, Reforma visokog obrazovanja na principima Bolonjske deklaracije na Sarajevskom univerzitetu. Što se tiče političkog angažmana, bio je član Predsjedništva SKBiH (1985-1988), zatim je izabran za predsjednika Saveza komunista BiH 1988., član je Predsjedništva CKSKJ (1988-1991), utemeljitelj je i prvi predsjednik reformiranog SDP-a (1992), a funkciju predsjednika SDP-a obavlja do 1997. U ratnom periodu bio je član Predsjedništva Republike BiH. Bio je učesnik niza domaćih i međunarodnih naučnih konferencija, a mnogi njegovi referati i saopćenja objavljeni su u domaćim i međunarodnim časopisima. Objavio je oko dvije stotine studija, članaka i osvrti, a autor je i šesnaest knjiga od kojih izdvajamo: *Aktuelnost Lenjinove misli o nacionalnom pitanju*, *Kontraverze o nacionalnom i nacionalističkom*, *Prevara Bosne*, *Savremeni politički sistemi*, *Međunarodni odnosi*, *Prokletstvo Muslimana*, *Uporedni politički*

sistemi. Prvi se od bosanskohercegovačkih profesora odvažio autorski napisati djelo o međunarodnim odnosima i komparativnoj politici. Duraković je vrlo često pisao za medije, tako da je bio kolumnist sarajevskog magazina Svijet, magazina BH Dani, povremeno splitskog tjednika Feral Tribune, podgoričke Pobjede, riječkog Novog lista, beogradske Borbe, a objavljivan je u mnoštvu domaćih i stranih publikacija.

Teško je ovom prilikom iz Durakovićeva znanstvenog opusa izdvojiti njegove noseće ideje, za to je potrebno drugo vrijeme i prostor, ali se ipak kao znalci i poštovaoci njegovog djela, smatram, možemo složiti s ocjenom da su njegovo djelo prožimale tri noseće ideje: **ideja nacionalne ravnopravnosti; vizija i politička praksa multinacionalne Bosne i Hercegovine te ideja odbrane bosanskohercegovačkog društvenog i državnog subjektiviteta**. Osamdesetih i devedesetih godina prošlog stoljeća, u godinama krize socijalizma i raspada Jugoslavije, Duraković se legitimirao kao beskompromisni znanstveni i politički kritičar ideje i prakse nacionalizma, međunacionalne mržnje i nacionalne diskriminacije. Kao politički najizraslija i najodgovornija politička ličnost tih godina u zemlji, budući da je bio predsjednik jedne i jedine najveće političke stranke SKBiH, on se cijelim svojim bićem zalagao za očuvanje nacionalne, kao ljudske, građanske ravnopravnosti svih ljudi i naroda u Republici. Duraković je i tih godina znao da je svako narušavanje bosanskoga klatna nacionalne ravnopravnosti Bošnjaka, Srba i Hrvata samo uvod u sukobe koji su se u ratnoj formi devedesetih godina i desili. Ključ opstanka BiH je afirmacija, ravnopravnost i jednakopravnost njenih naroda u okvirima demokratski društvenih i političkih odnosa, siže je njegovog koncepta nacionalnog pitanja u BiH, a to je ujedno i njegov bitan doprinos teoriji nacije i nacionalnih odnosa u domaćoj znanosti.

Nijaz Duraković izgradio je osoben stil u politici i javnom djelovanju: nije imao strahopoštovanja pred svjetovnim autoritetima i centrima moći, govorio je i djelovao autorski, kreativno i odvažno, ne plašeći se rizika, ali bez oholosti i arogancije. Djelovao je osluškujući volju i misao naroda, običnih ljudi, i zato su ga oni poštovali, cijenili i voljeli.

Prof. dr. Šaćir Filandra
dekan Fakulteta političkih nauka

NIJAZ DURAKOVIĆ
(1949-2012)

IZ LEKSIKONA SOCIOLOŠKIH POJMOVA

(u pripremi za objavljivanje)

DURAKOVIĆ, Nijaz (Stolac, 1. januara 1949 – Sarajevo, 29. januara 2012), sociolog, politolog, teoretičar prava, javni politički djelatnik. U Stocu je završio osnovno i gimnazijsko obrazovanje. Duraković je studirao sociologiju i politologiju na studijima u Sarajevu, Beogradu i Zagrebu. On je akademske 1966/67. godine upisao studij sociologije na Fakultetu političkih nauka u Sarajevu, koji završava 1971. godine. Na interdisciplinarni postdiplomski studij pod nazivom *Sociološki presjek jugoslavenskog društva* upisuje se 1973. godine, a studij se organizira u saradnji univerziteta u Sarajevu, Beogradu i Zagrebu. Iz oblasti nacionalnog pitanja magistrirao je 1975. godine. Na Fakultetu političkih nauka u Sarajevu započeo je 1977. godine kao asistent na predmetima *Međunarodni odnosi* i *Uporedni politički sistemi*. Doktorsku disertaciju na temu *Aktuelnost Lenjinove misli o nacionalnom pitanju* odbranio je 1979. godine. Već 1980. godine izabran je za docenta na spomenutim predmetima, 1984. je promoviran u zvanje vanrednog profesora, a od 1988. godine u zvanje redovnog profesora na predmetu *Savremeni politički sistemi*.

U toku svoje znanstvene karijere posebno se bavio istraživanjima iz oblasti nacionalnog pitanja, političkih sistema i međunarodnih odnosa. Pored znanstvenog angažmana, Duraković je bio jedan od prepoznatljivih političkih djelatnika na bosanskohercegovačkoj i jugoslavenskoj političkoj pozornici osamdesetih godina XX stoljeća. Bio je član predsjedništva SKBiH (1985-1988), zatim predsjednika Saveza komunista BiH od 1988. godine, član je predsjedništva CKSKJ (1988-1991), utemeljitelj i prvi predsjednik reformiranog SDP-a (1992), a funkciju predsjednika SDP-a obavlja do 1997. U ratnom periodu (1992-1995) bio je član Predsjedništva Republike BiH.

Bio je glavni i odgovorni urednik časopisa *Opredjeljenja*, časopisa *Sveske*, član redakcija mnogih drugih časopisa (*Lica*, *Pregled*, *Pravna misao*, *Socijalizam* itd.). Bio je rukovodilac više naučnoistraživačkih projekata, od kojih

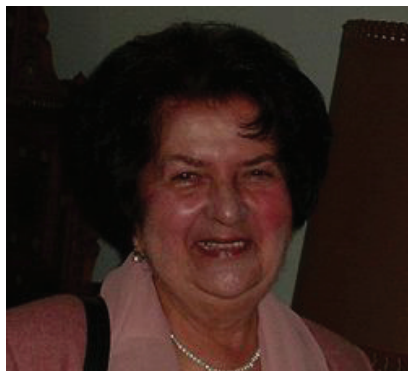
treba spomenuti sljedeće: *Zajedništvo i nacionalni odnosi u BiH*, *Migracije i nacionalni odnosi u BiH*, *Jevrejska kulturna baština u BiH*, *Jezik i kultura Roma*, *Reforma visokog obrazovanja na principima Bolonjske deklaracije na Sarajevskom univerzitetu* itd.

Duraković je izuzetno plodan autor, a više njegovih knjiga je prevedeno na svjetske jezike (francuski, njemački, ruski, arapski, u dijelovima i na engleski jezik); više njegovih knjiga, posebno *Prokletstvo muslimana*, ali i *Tragedija Bosne* i *Prevara Bosne*, doživjelo je više izdanja, kao i njegov udžbenik o *Uporedni politički sistemi*.

U periodu od gotovo tri decenije naučne, stručne i publicističke djelatnosti, Duraković je u raznim publikacijama, časopisima, tjednicima i dnevnim novinama, posebice u vidu studija, članaka, osvrti i prikaza, objavio više od 200 radova. Ujedno je bio redovni kolumnist u sarajevskom magazinu *Svijet*, magazinu *BH Dani*, povremeno u splitskom tjedniku *Feral Tribune*, u podgoričkoj *Pobjedi*, u zagrebačkom *Ark Zinu*, beogradskoj *Borbi*, riječkom *Novom listu*. Dio tih radova je sabran u posebnim publikacijama, kao što su npr. *Bosanski izazovi*. Naročito u ratnom periodu, Duraković je dao niz intervjua svjetskim printanim medijima, od kojih treba izdvojiti intervjue stručnom američkom časopisu *The New Yorker* te intervjue za *London Times*, *New York Times*, *Frankfurter Rundschau*, *The Courier*, *Le Monde*, *Figaro*, moskovsku *Pravdu*, *The Christian Science Monitor*, *Deutsche Welle*, *El Pais*, *La Stampa*, *Züricher Zeitung*, *Sydney Herald Tribune* itd.

Duraković je napisao sljedeće knjige: *Klasno i nacionalno u samoupravnom društvu*, Sarajevo (1977), *Delegatski sistem*, Sarajevo (1979), *Aktuelnost Lenjinove misli o nacionalnom pitanju*, Sarajevo (1983), *Geneza razvoja Jugoslavenskih muslimana*, Beograd (1985), *Kontroverze o nacionalnom i nacionalističkom*, Sarajevo (1986), *Prokletstvo Muslimana*, I izdanje, Sarajevo (1993), II izdanje, Sisak-Zagreb (1994), III izdanje, Ljubljana (1994), IV izdanje na slovenskom jeziku, Ljubljana (1994), V izdanje, Frankfurt (1995), VI izdanje, Tuzla (1998), VII izdanje, Sarajevo (2001), VIII izdanje, Sarajevo (2003), *Bosanski izazovi*, Sarajevo (1999), Muhamed Filipović & Nijaz Duraković, *Tragedija Bosne*, I izdanje, Sarajevo (2004), Muhamed Filipović & Nijaz Duraković, *Tragedija Bosne*, II izdanje, Sarajevo (2005), *Prevara Bosne*, Sarajevo, (2005), *Prokletstvo Muslimana*, izmijenjeno i dopunjeno izdanje na arapskom jeziku, Kairo (2006), *Prokletstvo Muslimana*, izmijenjeno i dopunjeno izdanje na arapskom jeziku, Tripoli (2007).

Za predmete koje je predavao na Fakultetu političkih nauka priredio je i napisao sljedeće udžbenike: *Uporedni politički sistemi*, Sarajevo (2000), *Savremeni politički sistemi*, Sarajevo (2006), *Međunarodni odnosi*, Sarajevo (2009).

Denana Buturović (1934-2012)

U subotu, 28. januara 2012., oko 20 sati, dobio sam sms poruku od Lade: „Mirsade, tužna vijest. Moja majka Denana Buturović umrla je jutros u 05:20 sati. Vama sam mislila javiti prije, dok je bila bolesna, ali nadala sam se boljem.“ Na ovu konsternaciju, kao dodatno opterećenje, ‘svalila’ se i moja spriječenost da prisustvujem dženazi, dva dana poslije, u ponedjeljak, 30. januara 2012.

Znači, bila je bolesna posljednjih mjeseci...

Imao sam privilegiju da posljednjih nekoliko godina često razgovaram sa Denanom, putem telefona. Znala je zvati u različitim prilikama – povodom izlaska iz štampe Ladine knjige *Treptaj žanra*, ili povodom novog izdanja njene knjige o Morićima, povodom rada na drugom izdanju *Bosanskomuslimanske epike...*, rada na pripremi pjesama Omera Zagorca i slično – ali uvijek bi to bio polusatni, ili čak i duži razgovor, u kome bismo se dotakli različitih tema iz struke. Zapravo, ona je više govorila, a ja sam, uglavnom, slušao. Iznosila je svoja zapažanja, ideje, sudove o određenim problemima, ponekad pitala za moje mišljenje – i uglavnom su to bile stručne opservacije na određene teme iz usmene književnosti.

Govorila je o stvarima koje radi ili ima namjeru raditi, dakle radila je do posljednjeg dana. Nisam upoznat sa detaljima njene bolesti, ne znam koliko dugo je bila spriječena da bdi nad svojim rukopisima, ali znam da nije bila potpuno zdrava ni prije, da su je razne bolesti i životne nevolje sustizale, pa je

opet radila na velikim projektima, za koje je bila potrebna velika energija. Radila je više stvari istovremeno: na drugom izdanju studije *Morići*, pa kada je to apsolvirala na drugom izdanju *Bosanskomuslimanske epike...*, a istovremeno i na svom dugogodišnjem, čak višedecenijskom, projektu – pjesmama koje je sakupila i zabilježila od pjevača Omera Zagorca. Znajući njenu ozbiljnost, sa kojom je, recimo, priredila i istražila Hörmannovu zbirku, bio sam ubijeđen da to izdanje Zagorčevih pjesama mora sadržavati sve neophodne filološke elemente.

Samo pedantni i odgovorni znanstvenici, oni koji su svjesni šta znači vrijeme u nauci, usuđuju se i odlučuju na ponovljena, redigirana i dopunjena, izdanja svojih prethodno objavljenih djela. Studija *Morići – smisao sjećanja i pamćenja* objavljena je 2009. godine kao obnovljeno i dopunjeno izdanje prethodne studije *Morići – od stvarnosti do usmene predaje* (1983). Kada se prvi put pojavila knjiga o junacima naše poznate balade, izazvala je veliko interesiranje. Autorica je već u naslovu trasirala put svoga bavljenja ovom temom – junake i događaje opjevane u baladi smjestiti u određeni književni i historijski kontekst. Trebalo je, stoga, istražiti sve segmente vezane za samu baladu, njen nastanak i usmeno trajanje, sve segmente vezane za brojne varijante iste balade, kako cjelovite tako i one fragmentarno sačuvane, doći do drugih pjesama kao i brojnih predaja na istu temu. S druge strane, u historijsku zbilju autorica je ulazila kroz obimnu građu, različita dokumenta pohranjena u brojnim arhivima. Priloženi notni zapis pjesme uradila je Dunja Rihtman-Šotrić, prema snimku koji je napravila sama autorica, a u izvedbi Igbala Ljuce.

U drugom izdanju knjige (2009) Đenana Buturović je djelimično odustala od metodološkog polazišta da junaci i događaji opjevani u pjesmi moraju imati svoje uporište u historijskoj zbilji, da su to, zapravo, dvije različite zbilje koje su uvjetovane jedna drugom. U podnaslovu obnovljenog izdanja stoji *Smisao sjećanja i pamćenja*, a dodatna elaboracija se donosi u posljednjem poglavlju *Fotografijom do isprekidanih sjećanja*, u kome se insistira na razlikovanju dvaju važnih kulturnohistorijskih pojmova ‘pamćenje’ i ‘sjećanje’. Sami pojmovi donekle reminisciraju prethodne – sjećanje odgovara pojmu stvarnost, a pamćenje pojmu usmena predaja – ali se oni više ne uzimaju opozitno, kao njihovi prethodni parnjaci, već kompozitno, kao pojmovi koji su sada na istim stranama, ali i pojmovi koji se, zapravo, kvalitativno razlikuju, u smislu da sjećanje na stvarnost kvalitativno prelazi u pamćenje usmene predaje. Drugo izdanje je, dakle, dodatno obogaćeno čitavim nizom fotografija za baladu važnih lokaliteta i ličnosti koje se dovode u vezu sa porodicom Morić.

Knjiga *Bosanskomuslimanska usmena epika* važna je prvenstveno zbog toga što se u domaćoj znanstvenoj i akademskoj zajednici istovremeno etabliraju dva naziva – bosanska i muslimanska – za epiku koja je, kao uostalom i pisana književnost, bila svrstavana u srpsku ili hrvatsku. Buturović, zapravo, samo slijedi nazivlje korišteno još krajem XIX i početkom XX stoljeća od strane značajnih sakupljača bošnjačke epike – Koste Hörmanna, Luke Marjanovića i Milmana Parryja – kojima, generalno, pripadaju velike zasluge za afirmaciju spomenutih naziva. Druga značajka knjige je u već ranije prepoznatoj studioznosti autorice: u temeljitom istraživanju pisanih spomenika o postojanju epske tradicije u najdubljoj prošlosti, pa do svih, baš *svih*, više ili manje značajnih zbirki, među kojima su i one najznačajnije. Zatim se, ništa manje studiozno, autorica bavi svim stručnim radovima o bošnjačkoj epici, što je, zasigurno, najbolji stručni rad te vrste. Središnji dio knjige posvećen je fenomenu bošnjačke epike, odnosno, epskim pjesmama, temama i junacima. Buturović vješto koristi Braunove i Schmausove tematske klasifikacije, ali ih i upotpunjava, insistirajući na multipojavnosti i, istovremeno, suponirajući Schmausovom svođenju cjelokupne epike na krajišku, svojim pristupom o postojanju više tipova bošnjačke epike. Puno truda i energije utrošeno je i u poglavlje o junaku Aliji Đerzelezu. Krećući se između već tada brojnih radova o historijskoj utemeljenosti lika, autorica nudi, na temelju nekih novih dokumenata, potpuniju sliku o ovom znamenitom junaku. U razgovorima o novom izdanju ove knjige Đenana je željela uključiti i nove spoznaje do kojih je dolazila istražujući pjesme Omera Zagorca, ali i pjesme iz još uvijek neistražene Parryjeve zbirke.

Studija sa kojom je Đenana ušla u znanstvene krugove pojavila se još davne 1966. godine, a nastala je, upravo, kao rezultat priređivanja za novo izdanje Hörmannove zbirke (*Studija o Hörmannovoj zbirci*). Ovom studijom autorica kao da je željela doći do svih onih informacija za koje smo bili uskraćeni sa pojavom Hörmannove zbirke: informacija o pjevačima od kojih su zapisivane pjesme, o krajevima i predjelima iz kojih su dolazili pjevači i njihove pjesme. Uz te, ponuđene su i one koje su nastale kao rezultat analize pjesama, informacije o pjesmama i temama, o junacima i pričama. Kao rezultat bavljenja Hörmannovom zbirkom pojavila se i knjiga sa pjesmama koje nisu bile uvrštene u zbirku i, ovaj put, sa svim potrebnim podacima o samim pjesmama.

Osim ovih, Đenana Buturović je objavila čitav niz drugih radova po raznim časopisima u Bosni i Hercegovini i inostranstvu. Učesnica je i brojnih eminentnih skupova u inostranstvu na kojima je prezentirala svoje radove. U tim radovima doticala se pitanja, uglavnom, vezanih za bošnjačku epiku, ali i dru-

ge oblasti bošnjačke usmene književnosti: pitanja drugih junaka, poput Tale, Muje i Halila Hrnjice, zatim, posebice pitanja krajiških junaka i krajiškog identiteta.

Ništa manje važnim ne može se smatrati uređivački rad Đenane Buturović. Pored već spomenute Hörmannove zbirke, koju je, uzgred rečeno, za svako novo izdanje upotpunjavala novim spoznajama (bila su dva ponovljena izdanja njenom rukom priređivana: 1976. i 1990), pjesama neuvrštenih u Hörmannovu zbirku (1966), uredila je monografiju *Epska narodna tradicija muslimana BiH od početka 16. vijeka do pojave zbirke Koste Hörmanna* (1972-1973), hrestomatiju "Narodna književnost", *Bosanskohercegovačka književna hrestomatija* (u koautorstvu sa Hatidžom Krnjević i Ljubomirom Zukovićem, 1972), *Narodnu književnost Srba, Hrvata, Muslimana i Crnogoraca* (sa Vlajkom Palavestrom, 1974), antologiju *Usmena epika Bošnjaka* (1995), *Od Đerzelez Alije do Tala Ličanina* (1996), *Antologiju bošnjačke usmene epike* (1997), *Djevojka ptica zlatna perja* (antologija usmene priče u BiH, sa Ladom Buturović, 1997), *Bošnjačka književnost u književnoj kritici, usmena književnost*, knjiga II (koautor Munib Maglajlić, 1998), *Antologiju bošnjačkih lirskonarativnih pjesama – balade i romanse* (koautor Lada Buturović, 2000), *Narodne pjesme Bošnjaka*, izbor iz zbirke Koste Hörmanna (2001)

Dobitnica je i nekoliko značajnih nagrada i priznanja za svoj rad: Nagrada "Svjetlosti" 1977, Nagrada "Veselin Masleša" za nauku 1980, Šestoaprilska nagrada 1986, Orden zasluga za narod sa srebrenim zracima 1988. Sedam godina bila je na čelu Zemaljskog muzeja (1996-2003), a nekoliko semestara držala je i predavanja iz usmene književnosti na Mostarskom univerzitetu „Džemal Bijedić“.

Bila je zasigurno najbolji poznavalac usmene epike Bošnjaka, jedan od najboljih poznavalaca usmene književnosti uopće, bila je znanstvenica sa međunarodnom reputacijom, čiji su radovi citirani u Bosni i Hercegovini i izvan njenih granica. Bila je znanstvenica staroga kova, a to znači da je sve čega se dotakla – dovodila do znanstvene dovršenosti. Nije voljela proizvodnost ni voluntarizam, imala je, prije svega, pošten odnos prema znanosti i činjenicama. Bojim se da je ovu osobinu odnijela zajedno sa sobom, imamo li više takvih u znanosti danas?

Uostalom, dometi se, svaki, pa i znanstveni, mjere po onome što ostaje. Može li se, stoga, zamisliti naša znanost o usmenoj književnosti bez knjiga koje je za sobom ostavila Đenana Buturović? Ne samo da ne može sada nego neće moći ni ubuduće.

Želim da vjerujem da je svjetski slavljena naša epika u Đenani Buturović imala adekvatnog sagovornika. Samo, ko će se naći da dovrši priču o Omeru Zagorcu? Neko će, ipak, morati kako bi se još jednom pokazalo (poslije Đafera Kajića iz Drežnice i Čolakovićeovog Murata Kurtagića iz Rožaja) da je bošnjačka epika poslije Međedovića nastavila da traje, u svom najboljem obliku, sve do kraja XX stoljeća. Da je poživjela – Đenana Buturović bi to dokazala.

Mirsad Kunić

Dragutin Braco Kosovac (1924-2012)

Malo je onih koji poklanjaju svoju dušu, a zauzvrat ne traže ništa. Malo je onih koji dosegnuvši vlastitu konačnost života u trajnu zaostavštinu svima ostavljaju djela koja svijetle i u najvećoj tami, i koja, kao takva, jesu konstante svih sistema vrijednosti i koja za krajnju svrhu i konačan cilj imaju razvoj društva i pojedinca u humanističko-emancipatorskom diskursu. Baš takav velikan je bio Dragutin Braco Kosovac, čovjek koji je svojim radom, zalaganjem, moralnim i etičkim *credom* zaslužio visoko mjesto među velikanima bosanskohercegovačkog društva.

Dragutin Braco Kosovac rođen je 10. januara 1924. godine u Sarajevu, prema kojem je tokom čitavog svog život gajio beskrajnu i čistu ljubav, ostajući uz Sarajevo i Sarajlije i kad im je bilo najteže. Beskrajno je i Sarajevo voljelo svog Bracu; njegov širok, srdačan osmijeh, govorile su Sarajlije, ulijevao je toplinu i povjerenje, a onima koji bi se s Bracom prvi put sreli činilo se da za sagovornika imaju starog prijatelja i znanca sa kojim kao da samo nastavljaju pričati neposredno i prisno, kao da se već godinama znaju. Bracina komunikacija sa Sarajlijama iz njegove generacije, koji su ga pozdravljali sa VOZDRA COBRA, označavala je etiku međuljudskih odnosa građana Sarajeva. Ta etika je: biti raja u raji i za raju.

Dragutin Braco Kosovac je u svim domenima svoga angažmana unosio optimističko svjetlo, uspostavlajući odgovoran i korektan odnos prema pojedincu i poštujući njegovo dostojanstvo, i samim tim uzdižući dignitet bosanskohercegovačkog čovjeka i društva uvijek i ponovo na stepenicu više. Njegov životni put bio je širok i vrijedan poštovanja, protkan najvišim humanističkim, antifašističkim i etičkim vrednotama, koje svaka za sebe mogu predstavljati

putokaz mlađim generacijama. Braco je bio veliki čovjek i uprkos teškim vremenima u kojima je živio uspio je da u svojoj ličnosti objedini i sačuva najviše ljudske i civilizacijske ideale i, samim tim, da predstavlja zvijezdu vodilju, koja se rodila iz našeg naroda i čitav svoj vijek disala za njega.

Braco Kosovac, tada sedamnaestogodišnjak, učestvovao je u Drugom svjetskom ratu kao partizanski kurir, hrabar i prkosan, kao zemlja Bosna u čiju odbranu je tada unio sve svoje misli, mladosti i snagu. Za nemjerljiv doprinos u NOB-u odlikovan je Partizanskom spomenicom 1941-1945. kao i Ordenom narodnog oslobođenja. Referirajući na njegov napredak od mladog kurira u Drugom svjetskom ratu do istaknutog političkog i društvenog radnika, Josip Broz Tito je u povodu 30. godišnjice obilježavanja bitke na Sutjesci u svome govoru na Tjentištu 1973. godine s ponosom istakao "kako su mladi partizanski kadrovi napredovali od običnog borca do predsjednika Vlade Republike".

Poslijeratni put Dragutina Brace Kosovca obilježen je mnogim važnim i odgovornim funkcijama, na kojima je uvijek davao svoj maksimum i nikad se nije štedio. Nakon što je diplomirao na Pravnom fakultetu u Sarajevu, uzeo je učešće u izgradnji i razvoju zemlje, želeći stvoriti modernu i prosperitetnu privredu, koja bi bila konkurentna i na inostranim tržištima. Zahvaljujući Braci Kosovcu, kao predsjedniku Sarajevskog sreza, a kasnije i predsjedniku vlade RBiH u periodu od 1969. do 1974., u Bosni i Hercegovini su pokrenuti mnogi važni infrastrukturni projekti, kao što je izgradnja 1000 kilometara asfaltnih puteva kojima su povezani svi opštinski centri u Bosni i Hercegovini. Dragutin Braco Kosovac je zaslužan za izgled Sarajeva kakav danas poznajemo, pod njegovim rukovodstvom pokrenuta je izgradnja stambenih naselja Čengić Vila, Grbavica I i II, ali i modernih studentskih domova u Nedžarićima, omogućivši, na taj način, mnogobrojnoj studentskoj populaciji iz unutrašnjosti BiH da studira u povoljnim uslovima. Dragutin Braco Kosovac uvijek je ohrabrivao ulaganja u razvoj nauke i znanja imajući u vidu jasnu i dugoročnu perspektivu održivog privrednog razvoja. Došavši na čelo Energoinvesta, nakon velikog Emerika Bluma, 1976. godine Braco je među prvima uveo organizacijske jedinice za informatizaciju i kompjuterizaciju, apostrofirajući time važnost razvoja i primjene modernih informatičkih tehnologija u industrijskoj proizvodnji. Na čelu ovog giganta bio je sve do 1989. godine, stvorivši od Energoinvesta modernu i svjetski respektabilnu kompaniju koja je imala 147 organizacionih jedinica i zapošljavala čak do 55.000 radnika sa oko 500 miliona dolara godišnjeg izvoza.

Da su čovjekov život i rad antropološki sinonimi, Dragutin Braco Kosovac je to praktično dokazao. Unoseći sebe u sve što je radio, prenoseći neiscrpnu

životnu energiju na sve koji su ga okruživali, stvarajući dobra koja i danas služe mnogim generacijama, Dragutin Braco Kosovac zauvijek će ostati u srcima svih Bosanaca i Hercegovaca kao istinski borac za socijalnu pravdu, jednakost i humanost.

Osim njegovog političkog i profesionalnog angažmana, Dragutin Braco Kosovac će u društvenom sjećanju ostati kao vječiti zaljubljenik u skijanje i letenje, izjavivši jednom prilikom "da su mu skijanje, kondicija, hodanje po planinama i osjećaj za orijentaciju jako puno pomogli u partizanima". Braco je godinama aktivno skijao i nastupao na Kupu veterana skijaša sve dok ga je zdravlje služilo. Braco je bio skroman čovjek, stoga je malo poznata činjenica da je bio jedan od idejnih kreatora projekta kandidovanja Sarajeva za 14. zimske olimpijske igre. Pored skijanja, letenje je bila druga njegova velika strast. Braco je bio dugogodišnji član Aerokluba Sarajevo i redovno je posjećivao aeromitinge u Butmiru.

Dragutin Braco Kosovac je istinski ljubio život, odisao je životom i branio je život i ljudsko dostojanstvo i u trenucima kada oni bjehu devalorizovani i poniženi i onda kada se činilo da glupost odnosi pobjedu nad razumom, a zlo se sprema da u ponor sunovrati dobro. Njegova duša je i tada isijavala svjetlost. U ratnom vihoru koji je zahvatao našu zemlju, kao jedan od najuglednijih ljudi i antifašista iz srpskog naroda, Braco je svim srcem osudio opsadu i granatiranje Sarajeva i ubijanje nedužnih građana – civila.

Njegov nemjerljiv doprinos razvoju tolerancije i suživota u Bosni i Hercegovini ogleda se i u inicijativi koju je pokrenuo 1992. godine za obnovu rada SPKD „Prosvjeta“ Sarajevo.

U najtežim danima 1992. godine Dragutin Braco Kosovac je apelovao na razum, mir, jedinstvo i slobodu Sarajeva i Bosne i Hercegovine, sa jasno izraženim stavom o nužnosti očuvanja njenog multietničkog bića, te nezavisnosti, državnog suvereniteta i teritorijalnog integriteta. U toj plemenitoj misiji izgradnje povjerenja i razumijevanja među narodima na ovim prostorima, osuđujući etničku podjelu Bosne i Hercegovine i njegovog voljenog Sarajeva, Dragutin Braco Kosovac postao je prvi predsjednik Građanskog foruma Srba, iz kojeg je kasnije proisteklo Srpsko konsultativno vijeće, odnosno Srpsko građansko vijeće – pokret za ravnopravnost u BiH. Bilo je to sjeme za žetvu u danima slobode koji će uslijediti. Dragutin Braco Kosovac je 2007. godine bio prvi dobitnik Plakete SGV-PR u BiH za doprinos i zaštitu ljudskih prava, ostvarivanje nacionalne ravnopravnosti i slobode, te promovisanje zajedničkog života naroda i nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini.

U sve što je činio Braco je utkivao dio sebe, a pređa njegovog rada pređa je jednog ljudskog života koji bješe satkan od plemenitosti, dobrote i aktivnog stvaralaštva za dobrobit svih nas koji jesmo i onih koji će biti. U okviru obilježavanja Dana oslobođenja Sarajeva 6. aprila 2011. godine Dragutin Braco Kosovac dobio je priznanje SABNOR-a Kantona Sarajevo, koje se dodjeljuje institucijama i pojedincima zaslužnim za promovisanje ideje antifašizma i njegovanje antifašističke tekovine i vrijednosti u Bosni i Hercegovini.

Zaista, malo je onih koji poklanjaju svoju dušu, a zauzvrat ne traže ništa. Malo je onih čiju ljubav osjećamo i kada nisu tu. Iza sebe oni ostavljaju djela koja vječno svijetle i čije svjetlo predstavlja orijentir svim ljudima da odgovorno i zajedno stvaraju svoju budućnost i u zajedništvu pronalaze i grade sreću kao kamen temeljac za generacije koje dolaze.

Tatjana Lazić